

Met de vernieuwde Europese regelgeving groeide het afgelopen jaar de belangstelling voor het telen van rietzwenkgras of Italiaans raaigras onder mais. Minder uitspoeling van stikstof en de aanbreng van extra organische stof voor de bodem zijn de voornaamste voordelen van de teelt.

tekst **Annelies Debergh**

Ervaringen met gras onder mais positief, rendabiliteit moet nog blijken

De mogelijkheden van gras onder maisteelt

De vergroeningseis binnen het Europese beleid heeft het afgelopen jaar tal van veehouders aan het denken gezet over het teeltplan op hun bedrijf. De inzaai van groenbemesters was één manier om aan de vernieuwde eisen te voldoen. Gras onderzaaien bij de maisteelt was een tweede mogelijkheid.

Met mais als hoofdteelt op veel rundveebedrijven kwam de onderzaai van gras in mais ook in Vlaanderen in beeld, zo schetst Walter Vervoort van Limagrain. 'Om aan de Europese regelgeving te voldoen moeten veehouders op maisperceel nog vóór 1 oktober een groenbedekker inzaaien. Mais moet dan ook geoogst worden vóór die tijd en dat is bijna niet haalbaar.'

Bij wijze van uitzondering is de onderzaai van gras bij de maisteelt mogelijk. Bij deze teelt wordt bijvoorbeeld rietzwenkgras bij een zaaidichtheid van 20 kilogram per hectare onder de mais gezaaid. Dat kan met een gewone zaaimachine de dag voor of de dag na de maiszaai. Zaaïen op een later tijdstip – bijvoorbeeld zes weken na de mais – gebeurt met een schoufelmachine direct tussen de rijen. Walter Vervoort: 'Door de teelt van gras onder de mais kan de maisoogst toch later dan 1 oktober plaatsvinden. Aan de vergroe-

ningseis is op dat moment voldaan als er een voldoende dichte graszode achterblijft.'

Met een gras of zes weken later

Hoewel de maatregel van gras onder mais afgelopen jaar is opgenomen in het Europese beleid, zijn de teeltvaringen in het veld beperkt. Zo is afgelopen jaar aan de Hooibeekhoeve in Geel een proef opgestart om de kansen en de uitdagingen van de vergroeningseisen te onderzoeken.

Onderzoeker Gert Van de Ven legt uit: 'We hebben verschillende proeven uitgezet en zo ook de mogelijkheden van het inzaaien van gras onder mais onderzocht.' Bij de proeven is gewerkt met verschillende grassoorten en verschillende zaaitijdstippen. 'Er is een strook aangelegd met gelijktijdige zaai van gras en er is een strook met onderzaai van gras zes weken na de maiszaai', legt Van de Ven uit. Grassoorten als rietzwenkgras en Italiaans raaigras zijn gebruikt.

Het droge groeiseizoen speelde de aangelegde proef parten, vertelt Van de Ven. 'De gelijktijdige zaai met rietzwenkgras was goed gelukt. De gelijktijdige zaai met Italiaans raaigras zorgde voor te veel concurrentie van het gras met de mais.' Onderzaai van Italiaans raaigras zes weken

na de zaai van de mais gaf dan weer onvoldoende resultaat. 'Het Italiaans raaigras had last van de droogte en begon pas na de regen in augustus te kiemen', zegt hij. 'Daardoor stond het gras nog te ijl en te dun bij de oogst, waardoor de grasmat volledig vernield werd bij de oogst. Bij de onderzaai met rietzwenkgras bleef wel een voldoende dichte grasmat achter.'

Beter voor de bodem

In Nederland bestaat al wat praktijkervaring rondom gras onder mais, veelal rietzwenkgras. Daar is de teeltcombinatie een aanleiding in de discussie rondom maatwerk over de gebruiksnormen in de mestwetgeving. 'Mais wortelt vrij matig en wordt op rijen geteeld, waardoor de nutriëntenopname suboptimaal gebeurt', schetst Harry Kager, specialist water en bodem bij ZLTO. 'Gras in onderzaai zorgt niet alleen voor een betere beworteling van de bodem, het zorgt ook nog voor een betere nutriëntenopname.'

Bij een goede hoeveelheid gras in het voorjaar na de oogst van de mais komt die graszode onder meer de bodemvruchtbaarheid ten goede. Vanwege de hogere nutriëntenopname geeft de teelt van gras onder mais ook aanleiding tot een aanvraag voor hogere bemestingsnormen in

mais. Als het gras het jaar erna geoogst kan worden, dan zorgt dat voor de afvoer van nutriënten, terwijl de zoden nieuwe organische stof opleveren. Juist dat element is volgens Harry Kager interessant voor de Nederlandse veehouders. 'Met een hogere bemesting kunnen veehouders vervolgens weer meer dierlijke mest aanvoeren en dus meer organische stof aanwenden voor de volgteelt.'

In eerste instantie is het de bedoeling van ZLTO om de ervaringen met de teelt te inventariseren om vervolgens in een werkgroep een aantal beleidsvoorstellen uit te werken. 'De inventarisatie loopt nog', zegt Kager. Er zijn al wat reacties van veehouders uit de praktijk. 'Er zijn ondernemers die al een hele poos ervaring hebben met de teelt.'

Onder de praktijkervaringen zit ook wat verschil, geeft Kager aan. 'De veehouder zaait het gras in kort voor of juist na de maiszaai en ook in onkruidbestrijding bestaat variatie. We willen de veehouders nog betrekken om te gaan klankborden over de teelt.' Er was al heel wat kwalitatieve input. 'Ik hoop dat we met die bestaande ervaringen een bijdrage kunnen leveren aan de mestwetgeving.'

Rietzwenkgras past het best

Zowel in Nederland als in Vlaanderen lijkt rietzwenkgras de beste resultaten te geven in onderzaai. Volgens Walter Vervoort is het de meest geschikte grassoort voor onderzaai. 'Rietzwenkgras is een sterke grassoort, die tegen veel herbiciden bestand is. Bovendien kan deze grassoort ook de onkruiden voldoende onderdrukken, doordat de ondergrond voldoende snel begroeid is.'

De onkruidbestrijding noemt ook Gert

Van de Ven als een van de moeilijkste facetten bij de onderzaai. 'Onkruidbestrijding bij gras onder mais is altijd een keuze maken tussen het gras sparen en toch de onkruiden voldoende bestrijden. In een monocultuur met mais zijn de specifieke grasonkruiden als hanenpoot, vingergras en naalbaar altijd moeilijk weg te krijgen, maar met gras in onderzaai wordt dat nog moeilijker. Dan moet echt gebruik worden gemaakt van een aangepast spuitschema.'

Voor conclusies over de teelt is het voor onderzoeker Gert Van de Ven nog te vroeg. 'We hebben nog geen echt beeld van de aanbreng van organische stof in de bodem bijvoorbeeld en ook naar volgend voorjaar toe is het nog een vraag hoe met de grasmat moet worden omgegaan.'

Minder nitraatuitspoeling

Al wel zeker is het positieve effect op de uitspoeling van nutriënten. 'Bij onderzaai van gras is duidelijk minder nitraat in de bodem aanwezig in vergelijking met klassieke zaai van groenbedekkers na de maisteelt. Met gras onder mais lijkt het gemakkelijker om de nitraatresidunorm te behalen.'

Rietzwenkgras dat overwintert, kan bij oogst in het volgende voorjaar nog meetellen voor derogatie. De Vlaamse mestwet maakt daarin een onderscheid tussen mais met onderzaai en mais met een maaisnede gras. Zo kan op de volgteelt mais tot de helft meer dierlijke mest worden aangebracht, zo legt Walter Vervoort van Limagrain uit.

Er liggen wel nog teelttechnische uitdagingen. 'Rietzwenkgras is een trage starter in het voorjaar. Het is bovendien een gras dat licht nodig heeft om te kiemen.'

Dit voorjaar was relatief droog met alle gevolgen van dien. 'In 2015 zag je het rietzwenkgras floreren, terwijl de mais een moeilijker start kende. Het gevolg was dat de mais op bepaalde percelen achterbleef in groei. Het gras in onderteelt gaf zo soms aanleiding tot opbrengstverliezen van vijf tot tien procent. Dat is niet wenselijk.'

Het eerste jaar praktijkervaring doet Walter Vervoort enigszins twifelen over kansen van de teelt. Hij spreekt van meerkosten van 20 kilogram rietzwenkgras per hectare die al snel richting 80 euro per hectare gaan zonder de zaaibewerking. 'De vraag is of die extra kosten ook wat opleveren. Twee teelten door elkaar zijn ook niet zo eenvoudig te managen.'

Dat meer kennis nodig is, erkent ook Gert Van de Ven. 'Het klopt dat bij een gelijktijdige zaai de mogelijkheid bestaat dat het gras concurreert met de mais.' Hij wijst op de proeven met gelijktijdige inzaai van mais en Italiaans raaigras. De komende jaren vindt meer onderzoek plaats rondom de teeltcombinaties en de zaaitijdstippen. 'Welk soort gras past het beste in onderteelt? Welke zaaitechniek en welk zaaitijdstip leveren de beste resultaten? Dat wordt nog verder onderzocht.'

Op economisch vlak vindt Gert Van de Ven het nog te vroeg om conclusies te trekken. Zo betwijfelt hij aan de hand van de huidige proef of het rietzwenkgras na de maisoogst nog een snede gras oplevert in het daaropvolgende voorjaar. 'Als je de Nederlandse gegevens bekijkt, dan blijkt de combinatie van gras onder mais economisch rendabel. Onder Vlaamse omstandigheden is dat nog niet duidelijk. Daarvoor zijn toch echt nog meer gegevens nodig.'